

Sygn. akt II KK 74/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie z wniosku **P. J. S.**

o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 10 stycznia 2019 r.

kasacji wniesionej przez pełnomocników wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 3 listopada 2017r., sygn. akt II AKa [...],

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 5 lipca 2017r., sygn. akt V Ko [...],

**1) uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania;**

2) zwraca wnioskodawcy opłatę od kasacji.

UZASADNIENIE

W dniu 25 stycznia 2016 r. do Sądu Okręgowego w W. wpłynął wniosek
pełnomocników wnioskodawcy P. J. S. o odszkodowanie i zadośćuczynienie

za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 1 stycznia 1998 r. do 1 lutego 2001 r. oraz od 16 września 2002 r. do 27 marca 2003 r. w sprawie o początkowej sygnaturze akt IV K [...] rozpoznawanej przez Sąd Wojewódzki w G., zaś o końcowej sygnaturze akt IV K [...] rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w G. i zasądzenie na jego rzecz tytułem odszkodowania kwoty 171.218 zł 41 gr za szkody poniesione w wyniku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty oraz kwoty 5.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą niewątpliwie z niesłusznego tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w W. w sprawie sygn. akt V Ko [...], zasądził od Skarbu Państwa na rzecz P. J. S. kwotę 16 391,10 zł tytułem odszkodowania oraz kwotę 138 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie oddalając wniosek pełnomocnika.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, który zaskarżył wyrok w części:

1. oddalającej wniosek o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 1 października 1998 r. do 1 lutego 2001 r. oraz od 16 września 2002 r. do 27 marca 2003 r. co do kwoty 154.418.41 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;
2. oddalającej wniosek o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 1 października 1998 r. do 1 lutego 2001 r. oraz od 16 września 2002 r. do 27 marca 2003 r. co do kwoty 862.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Na podstawie art. 438 § 1 - 3 k.p.k. i art. 558 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- I. W zakresie oddalającym roszczenie o odszkodowanie w kwocie 154.418,41 zł:

- 1) obrazę przepisów prawa materialnego w postaci art. 361 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw) poprzez błędną wykładnię pojęcia szkody wyrządzonej wnioskodawcy przez niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, polegającą na ograniczeniu pojęcia szkody wyłącznie do oszczędności, jakie wnioskodawca mógłby poczynić, gdyby nie został tymczasowo aresztowany, podczas gdy pojęcie to obejmuje wszelkie straty, które wnioskodawca poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono, a na gruncie niniejszej sprawy, obejmuje również utracone w okresie tymczasowego aresztowania zarobki wnioskodawcy i różnicę między wartością wynagrodzenia, jakie uzyskałby, będąc absolwentem studiów wyższych, jako magister inżynier transportu a rzeczywiście otrzymanym wynagrodzeniem w okresie od lipca 2002 r. (po planowym zakończeniu studiów na Politechnice [...]) do czerwca 2006 r. (kiedy skończył studia w Wyższej Szkole [...] w W., podjęte wskutek przerwania studiów na Politechnice [...] z powodu tymczasowego aresztowania);
- 2) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie błędnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy w postaci dokumentacji pracowniczej przedłożonej przez wnioskodawcę, informacji uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zeznań wnioskodawcy i zeznań świadka B. S. i w konsekwencji przyjęcie, że wnioskodawca nie wykazał utraty możliwości osiągnięcia wynagrodzenia w wyniku zastosowania względem niego tymczasowego aresztowania;
- 3) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie zeznań świadka B. S. w zakresie, w jakim wskazał, że wnioskodawca równolegle ze studiowaniem na Politechnice [...] wykonywał prace dla firmy B. S.A. i chciał kontynuować tę współpracę;
- 4) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na stwierdzeniu, że uzyskane przez wnioskodawcę przed pierwszym i drugim okresem tymczasowego aresztowania

kwoty dochodu nie pozwalały na poczynienie oszczędności, podczas gdy wnioskowane w związku z utraconym zarobkiem odszkodowanie dotyczy okresu w którym wnioskodawca nie założył rodziny i mieszkał z rodzicami, pozostając na ich utrzymaniu;

- 5) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że wnioskodawca wyłącznie potencjalnie utracił możliwości zarobkowania w okresie pierwszego aresztowania, podczas gdy z przedłożonej dokumentacji pracowniczej wynika, że przed pierwszym aresztowaniem wnioskodawca podejmował zatrudnienie w firmie B. S.A. i nie zachodziły przeszkody, aby w przypadku niezastosowania tymczasowego aresztowania wnioskodawca podejmował dalszą współpracę z B. S.A.;
- 6) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na błędnym i pozostającym w sprzeczności z materiałem dowodowym w postaci dokumentacji pracowniczej oraz informacji uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzeniu, że przebywanie w okresie drugiego aresztowania na bezpłatnym urlopie w ramach zatrudnienia w B. S.A. i M. S.A. nie skutkowało poniesieniem przez wnioskodawcę szkody w postaci utraconych korzyści, w sytuacji gdy zgodnie z powszechną wiedzą przebywanie na bezpłatnym urlopie jest równoznaczne z nieuzyskiwaniem w tym okresie wynagrodzenia;
- 7) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na przyjęciu, że wyłącznie hipotetycznie, w sytuacji niezastosowania tymczasowego aresztowania, wnioskodawca ukończyłby studia na Politechnice [...] w terminie a uzyskanie tytułu magistra inżyniera transportu dałoby wnioskodawcy perspektywę wyższego wynagrodzenia niż otrzymywane w toku studiów podjętych w Wyższej Szkole [...] w W., podczas gdy z okoliczności sprawy wynika, że w chwili pierwszego zastosowania tymczasowego aresztowania wnioskodawca był na drugim roku studiów na Politechnice [...], a zatem zaliczył pierwszy rok studiów zgodnie z przyjętym harmonogramem, zaś w toku postępowania nie został przeprowadzony żaden dowód, który kwestionowałby możliwość planowego

ukończenia studiów przez wnioskodawcę oraz wysokość przeciętnego wynagrodzenia osób z wykształceniem magisterskim inżynierskim wskazaną we wniosku odszkodowawczym w oparciu o przywołane badania wysokości wynagrodzeń.

II. W zakresie oddalającym roszczenie o zadośćuczynienie w kwocie 862.000 zł:

1) obrazę prawa materialnego tj. art. 445 k.c. w zw. z art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. w zw. z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw) poprzez przyjęcie, że zasądzona na rzecz wnioskodawcy kwota zadośćuczynienia w wysokości 138.000 zł za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie jest kwotą odpowiednią w rozumieniu art. 445 § 1 k.c., w sytuacji gdy w niniejszej sprawie zachodziły ponadprzeciętne, świadczące o wysokim poziomie oraz nieodwracalności krzywdy okoliczności, którym Sąd pierwszej instancji nie nadał właściwego znaczenia, takie jak:

- długi okres stosowania tymczasowego aresztowania,
- młody wiek w jakim wnioskodawca został tymczasowo aresztowany,
- brak kontaktu ze światem przestępczym oraz regułami panującymi w zakładach karnych i aresztach śledczych przed aresztowaniem,
- wielokrotne stosowanie wobec wnioskodawcy przemocy psychicznej i fizycznej przez współosadzonych,
- konieczność przerwania w wyniku tymczasowego aresztowania prestiżowych studiów na Politechnice [...] i pozbawienie wnioskodawcy szansy na zdobycie zaplanowanego i wymarzonego wykształcenia,
- cechy wnioskodawcy takie jak ambicja i wysoki poziom inteligencji, które potęgowały odczuwany przez wnioskodawcę stopień dolegliwości aresztowania i jego skutków,
- problemy ze zdrowiem psychicznym podczas osadzenia w postaci zaburzeń depresyjnych, w ramach których wnioskodawca podejmował próby samobójcze,
- doznanie przez wnioskodawcę w wyniku aresztowania trwającego do dziś uszczerbku na zdrowiu psychicznym w postaci zespołu stresu pourazowego, w tym życie w poczuciu stałego zagrożenia,

- pogorszenie stanu zdrowia fizycznego wnioskodawcy, w tym problemy z nadwagą, choroba wrzodowa, silne bóle głowy, podczas których wnioskodawca tracił wzrok, problemy kardiologiczne,
 - zastosowanie tymczasowego aresztowania w związku z przedstawieniem wnioskodawcy zarzutu, a następnie oskarżeniem o popełnienie przestępstwa o wysokim ciężarze gatunkowym z art. 158 § 3 k.k., co spowodowało utratę przez wnioskodawcę wszystkich znajomych z okresu studiów, czasów licealnych i z dzieciństwa oraz trudności ze znalezieniem pracy,
 - uzasadniające przyznanie wnioskodawcy o wiele wyższą kwotę zadośćuczynienia, przynajmniej w łącznej kwocie w wysokości 1.000.000 zł,
- 2) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie większości wniosków pisemnej i ustnej opinii psychiatryczno - psychologicznej, z których wynika, że oprócz zespołu stresu pourazowego:
- w okresie aresztowania u wnioskodawcy wystąpiły epizody depresyjne zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10, o czym świadczą m.in. myśli i podjęte próby samobójcze,
 - w ramach zaburzeń depresyjnych wnioskodawca zmagał się z zaburzeniami poznawczymi,
 - wskutek aresztowania wnioskodawca doznał przewlekłych zaburzeń poznawczych i emocjonalnych pod postacią zaburzeń adaptacyjnych, które w istotny sposób upośledzają i ograniczają jego funkcjonowanie umysłowe, emocjonalne i społeczne,
 - w okresie aresztowania wnioskodawca nie mógł członkom swojej rodziny przekazywać swoich pozytywnych emocji, ani nie mógł być odbiorcą tych emocji od członków swojej rodziny, w związku z czym dopiero z upływem czasu wnioskodawca mógł odbudować relacje rodzinne,
 - po zwolnieniu z aresztu wnioskodawca odczuwał lęk przed ponownym aresztowaniem, który został wzmożony przez powtórne aresztowanie,
 - wskutek aresztowania wnioskodawca odczuwa lęk o życie członków swojej rodziny,

- wnioskodawca jako osoba ambitna i inteligentna, która chciała w życiu wiele osiągnąć, odbiera konsekwencje izolacji bardziej dotkliwie niż osoba o niższej ambicji, wykształceniu i inteligencji, które to uchybienie wpłynęło na zaniżenie przez Sąd pierwszej instancji poziomu krzywdy doznanej przez wnioskodawcę wskutek niesłusznego tymczasowego aresztowania,
- 3) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie treści listów wnioskodawcy do rodziców i kolegi P. W., z których wynika, że wnioskodawca, nie mogąc pogodzić się aresztowaniem, zmagał się z bezgraniczną tęsknotą do rodziców, bólem wewnętrznym i poczuciem niesprawiedliwości, a także z myślami samobójczymi, które to uchybienie wpłynęło na zaniżenie przez Sąd pierwszej instancji poziomu krzywdy doznanej przez wnioskodawcę wskutek niesłusznego tymczasowego aresztowania;
- 4) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia w postaci art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie zeznań wnioskodawcy i zeznań świadka B. S. w zakresie, w jakim opisali odmowy widzeń z wnioskodawcą członkom rodziny w okresie pierwszego aresztowania oraz zeznań wnioskodawcy w zakresie, w jakim wskazał, że wskutek aresztowania utracił wszystkich znajomych z okresu studiów, czasów licealnych i z dzieciństwa, które to uchybienie wpłynęło na zaniżenie przez Sąd pierwszej instancji poziomu krzywdy doznanej przez wnioskodawcę wskutek niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o:

- „1) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy dalszej kwoty odszkodowania w wysokości 154.418.41 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;
- 2) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy dalszej kwoty zadośćuczynienia w wysokości 862.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

3) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów procesu za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych”.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 3 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa [...], zmienił wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że dodatkowo zasądził od Skarbu Państwa na rzecz P. J. S. kwotę 205 000 (dwieście pięć tysięcy) zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 listopada 2017 r., zaś w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia, w części oddalającej wniosek o zadośćuczynienie co do kwoty 657.000 zł, wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając:

„1) rażące naruszenie prawa procesowego w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez brak rzetelnej kontroli odwoławczej, wyrażający się w jedynie fragmentarycznym i ogólnikowym ustosunkowaniu się do zarzutów apelacji dotyczących kwestii zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy, a w szczególności zaniechanie kompleksowego rozważenia zarzutu naruszenia art. 445 § 1 k.c. poprzez rażące zaniżenie zasądzonej na rzecz wnioskodawcy kwoty zadośćuczynienia z powodu nienadania przez Sąd I instancji właściwego znaczenia okolicznościom takim jak: a) młody wiek, w jakim wnioskodawca został tymczasowo aresztowany, b) brak kontaktu ze światem przestępczym oraz brak znajomości reguł panujących w zakładach karnych i aresztach śledczych przed aresztowaniem, c) konieczność przerwania w wyniku tymczasowego aresztowania prestiżowych studiów na Politechnice [...] i pozbawienie wnioskodawcy szansy na zdobycie zaplanowanego i wymarzonego wykształcenia, d) cechy wnioskodawcy takie jak ambicja i wysoki poziom inteligencji, które potęgowały odczuwany przez wnioskodawcę stopień dolegliwości aresztowania i jego skutków, e) problemy ze zdrowiem psychicznym podczas osadzenia w postaci zaburzeń depresyjnych, w ramach których wnioskodawca podejmował próby samobójcze, f) doznanie przez wnioskodawcę w wyniku aresztowania

trwającego do dziś uszczerbku na zdrowiu psychicznym w postaci zespołu stresu pourazowego, w tym życie w poczuciu stałego zagrożenia, g) pogorszenie stanu zdrowia fizycznego wnioskodawcy, w tym problemy z nadwagą, choroba wrzodowa, silne bóle głowy, podczas których wnioskodawca tracił wzrok, problemy kardiologiczne,

- 2) rażące naruszenie prawa procesowego w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez nieustosunkowanie się do zarzutu pominięcia przez sąd I instancji treści listów wnioskodawcy do rodziców i kolegi P. W., z których wynika, że wnioskodawca, nie mogąc pogodzić się aresztowaniem, zmagał się z bezgraniczną tęsknotą do rodziców, bólem wewnętrznym i poczuciem niesprawiedliwości, a także z myślami samobójczymi,
- 3) rażące naruszenie prawa materialnego w postaci art. 445 § 1 k.c., które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i tym samym przyjęcie, że zasądzona na rzecz wnioskodawcy kwota zadośćuczynienia w łącznej wysokości 343 000 zł za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie jest kwotą odpowiednią w rozumieniu art. 445 § 1 k.c., w sytuacji gdy w niniejszej sprawie zachodziły ponadprzeciętne, świadczące o wysokim poziomie oraz nieodwracalności krzywdy okoliczności, których sąd odwoławczy nie wziął pod uwagę, a tym samym zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kwoty rażąco niewspółmiernej w stosunku do doznanej przez wnioskodawcę krzywdy”.

W konkluzji autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia wniósł o:

- „1) uchylenie zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W. w przedmiocie zadośćuczynienia i w tym zakresie o przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;
- 2) zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

We wniesionej kasacji pełnomocnik wnioskodawcy podważa poprawność przeprowadzonej kontroli odwoławczej i zarzuca rażące naruszenie przepisów art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k., co miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku.

Na tym szczeblu orzekania truizmem wydaje się przypominanie istoty postępowania kasacyjnego i zakresu obowiązków wynikających z dyspozycji przywoływanych w kasacji przepisów, tym bardziej że „rażące” naruszenie prawa jest zwrotem ocennym, doświadczalnie niemierzalnym. Dlatego też Sąd Najwyższy zrezygnował z podejmowania teoretycznych wywodów zasady te obrazujących.

Mimo że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym stronie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie w sprawie, rozważania należy rozpocząć od przypomnienia, że Sąd pierwszej instancji drobiazgowo ustalił przebieg poszczególnych etapów izolowania wnioskodawcy od społeczeństwa oraz – jak się wydaje – w możliwym do zaakceptowania stopniu zobrazował okoliczności związane z przebiegiem tej izolacji. Z ustaleń tych wyłania się obraz wręcz przerażający, w którym przemarzająca w nocy wilgotna kołdra wydaje się być drobną tylko niedogodnością. Okazuje się bowiem, że wnioskodawca był szykanowany z powodu „kibicowania” innemu klubowi piłkarskiemu, był okradany, bity, wielokrotnie podpalano jego łóżko w nocy, wkładano mu między nogi gazety i podpalano, wkładano zapalniczki między palce i podpalano, dosypywano środki przeczyszczające do jedzenia. Przez 4 miesiące musiał sam sprzątać celę, zaś na każdorazowe skorzystanie z toalety musiał uzyskać zgodę funkcjonariusza Służby Więziennej.

Te, między innymi, ustalenia stały się podstawą miarkowania zadośćuczynienia również przez Sąd Apelacyjny w [...]. I trzeba przyznać rację temu Sądowi, gdy uznał bardzo lakoniczne, pozbawione merytorycznej treści rozważania Sądu *a quo*, w świetle zarzutów apelacyjnych, za wymagające skorygowania w części dotyczącej wysokości kwoty zadośćuczynienia. Niestety, jego rozważania w tym zakresie, mimo że bardziej rozbudowane w sferze merytorycznej, nie są wystarczająco wnikliwe, by spełnić *in concreto* wymagania wynikające z przepisów art. 433 § 2 i 457 § 3 k.p.k. Potwierdzają bowiem jedynie ustalenia Sądu pierwszej instancji, uwypuklając tylko szczególną krzywdę jakiej

wnioskodawca doznał w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w W. oraz w R. i przyznając, że w nienależyty sposób została oceniona utrata normalnych kontaktów rodzinnych i towarzyskich. Ocena ta doprowadziła Sąd odwoławczy do podwyższenia kwoty zadośćuczynienia o 205.000 zł i uznania jej za adekwatną do stopnia krzywdy doznanej przez P. S..

Takie, nadal jeszcze nacechowane lakonicznością, oceny dokonane przez Sąd *ad quem* skutecznie podważa autor kasacji, wskazując, że wymagają one uzupełnienia i pogłębienia. Nie powtarzając tej argumentacji, ale przyjmując ją za całkowicie zasadną, konieczne jest – w ocenie Sądu Najwyższego – uwypuklenie niektórych jej elementów.

Otóż, nie można pominąć w szczególności tej okoliczności, że w rozpoznawanej sprawie pozbawiono wolności bardzo młodego mężczyznę, w okresie życia skłaniającym do podejmowania kluczowych, życiowych wyborów związanych nie tylko z wyborem zawodu (co wprost podnosi zarzut kasacji), ale i z innymi stronami życia, w tym np. z zakładaniem rodziny.

Sąd Najwyższy dostrzega również, że Sąd Apelacyjny niedostatecznie uwzględnił nieodwracalność skutków psychicznych i dolegliwości fizycznych, które nie tylko negatywnie oddziaływały na wnioskodawcę podczas wykonywania środka zapobiegawczego i bezpośrednio po zwolnieniu go z aresztu, ale trwają do dziś, o czym świadczą zebrane w sprawie dowody, ale i o czym naocznie mógł przekonać się skład orzekający w niniejszej sprawie, obserwując zachowanie wnioskodawcy na rozprawie kasacyjnej.

Nie można bezrefleksyjnie przejść nad warunkami izolacji, przynajmniej w niektórych przedziałach czasowych, które urągały podstawowym prawom człowieka i wydawać by się mogło, że niespotykanymi w cywilizowanych państwach przełomu wieków. Okoliczności te wymagają szczególnej uwagi, ponieważ najbardziej skrajne, a ustalone w sprawie, zachowania współosadzonych podejmowane wobec wnioskodawcy oceniać można jako równoważne stosowaniu tortur czy niehumanitarnego traktowania.

Ta wyjątkowość sytuacji, w której znalazł się P. S. wymaga zastosowania pełnego spectrum narzędzi obiektywizujących i zarazem miarkujących skalę i stopień doznanej przez niego krzywdy, znajdującej swój ekstremalny wyraz w

podejmowanych próbach samobójczych. Na pewno nie spełnia tego wymogu zastosowanie przez Sąd Apelacyjny w [...] niewyartykułowanego wprost, ale wyraźnie wynikającego ze stosunku zasądzonej sumy zadośćuczynienia do okresu pozbawienia wolności przelicznika. Owe 10.000 zł za każdy miesiąc pozbawienia wnioskodawcy wolności obiektywnie nie jest kwotą niską, ale wobec rozmiaru doznanych przez niego krzywd, nie można zanegować stanowiska skarżącego, że jest kwotą nieadekwatną. Wszak bez obawy popełnienia błędu można pokusić się o ocenę, że nie łagodzi ona w pełni krzywd człowiekowi, któremu niewątpliwie niesłuszne aresztowanie zniszczyło życie.

Wyrażając ten pogląd, Sąd Najwyższy w najmniejszym nawet stopniu nie zamierza negować sfery swobodnego uznania sędziowskiego w zakresie ustalania odpowiedniej sumy zadośćuczynienia w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. i pozostawia to uznaniu sądu odwoławczego rozpoznającego sprawę ponownie, zalecając jedynie wnikliwy ogląd krzywdy doznanej przez wnioskodawcę bez pozostawiania poza sferą rozważań żadnej z okoliczności podnoszonych w apelacji oraz tych, uwypuklonych w niniejszym stanowisku. W sprawie tej Sąd Najwyższy poddaje również pod rozagę sądu ponownie rozpoznającego sprawę, czy *in concreto* wypracowane w dotychczasowym orzecznictwie przesłanki miarkowania kwoty zadośćuczynienia w postaci odnoszenia jej wysokości do np. zamożności społeczeństwa, wartości pieniądza, podnoszone również w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, powinny mieć zastosowanie.

Uznając więc kasację za zasadną, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.